

Az olajkereslet alakulása 2020-ban

A Magyar Szénhidrogén Készletező Szövetség (MSZKSZ) folyamatosan figyelemmel kíséri a nemzetközi- és a hazai kőolajtermékek fogyasztásának alakulását. A koronavírus járvány megjelenése alapvetően megváltoztatta a világgazdaság képét, minden korábbi várakozást felülírt, a gazdasági visszaesés még a 2009-es válságot is felülmúlta. A hatások az olajszektorra sem kímélték, drasztikus fogyasztás csökkenés jelent meg. Elemzésünkben az olajkereslet 2020. évi alakulásával foglalkozunk egy globális áttekintést követően a hazai forgalomváltozás részletesebb bemutatásán keresztül.

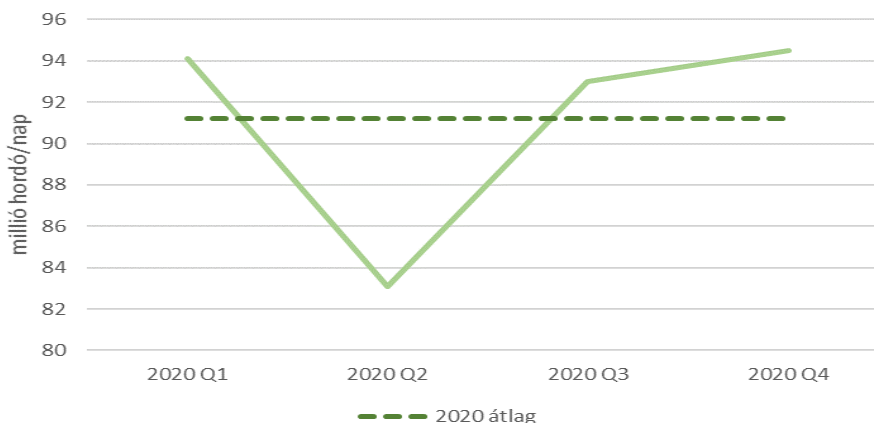
1. Globális áttekintés

A 2019. év végén Kínában kitört koronavírus járvány rövid időn belül világméretűvé vált, ami a kedvező globális gazdasági folyamatokat teljes mértékben megtörte. A járvány terjedése 2020 február végére éreztette komolyabb hatásait világszerte, így Európában is. Számos ország szigorú intézkedéseket hozott a járvány terjedésének megfékezésére: utazási korlátozásokat, kijárási tilalmat vezettek be, a gazdasági szereplők jelentős része visszafogta, vagy leállította tevékenységét. A korlátozó intézkedések hirtelen és mély visszaesést okoztak az olajipari termékek keresletében is, 2020 tavaszára gyakorlatilag összeomlott az olajkereslet. A mobilitást korlátozó intézkedések a legnagyobb, közel 60 %-os piaci részesedéssel bíró közlekedési szektort sújtották a legnagyobb mértékben. A határzárak bevezetésével, a turizmus visszaesésével párhuzamosan a légi közlekedés lényegében megszűnt, az iparág kerozin felhasználása – amely a globális olajtermék kereslet cca. 7 %-át teszi ki – 60-70 %-kal esett vissza, de a közúti közlekedésben felhasznált üzemanyag mennyiség is eddig soha nem tapasztalt mélységbe zuhant: a 2020. március-áprilisi időszakban az alapvetően személyautózásban szerepet játszó motorbenzin fogyasztás 20-25 %-kal, de a gázolaj kereslet is 15-20 %-kal csökkent. A kereslet drasztikus csökkenése következtében olyan mennyiségű túlkínálat jelent meg az olajpiacon, ami meghaladta a szabad tároló kapacitások felső határát, és így alakult ki az a helyzet 2020 április végére, hogy a WTI olajár jegyzése átmenetileg negatív tartományba fordult.

Májustól a legnagyobb piaci részesedéssel bíró ázsiai országokban, elsősorban Kínában és Indiában a korlátozó intézkedések feloldásra kerültek, és ezzel párhuzamosan nagymértékű keresletnövekedés indult meg, amelyet fokozatosan követettek az amerikai és az európai, korlátozást enyhítő intézkedések is, így 2020 harmadik negyedévére a globális olajkereslet növekedésnek indult, és az előző évhez viszonyított fogyasztás csökkenés mérséklődött.

1. ábra

A globális olajfogyasztás alakulása 2020-ban

Forrás: IEA (Nemzetközi Energiaügynökség) OMR Report

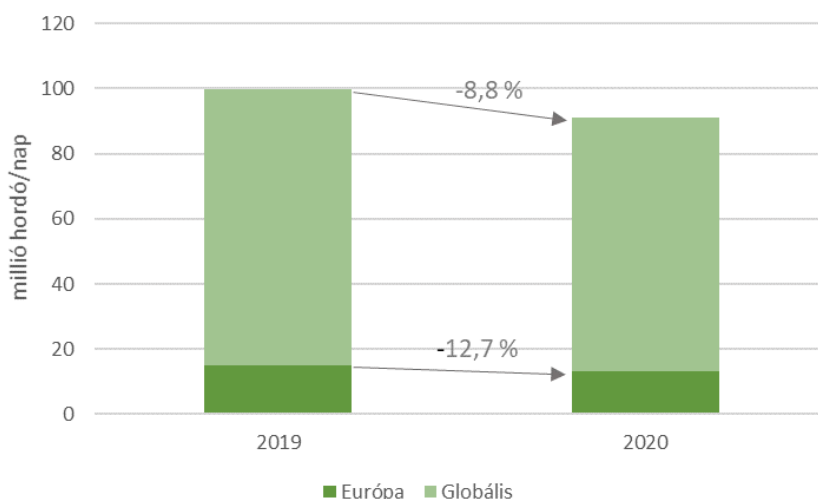
A koronavírus járvány szeptemberben kezdődő második hulláma azonban megtörte a kereslet növekedésének ütemét. Az újabb szigorító intézkedések meghozatalánál fontos szerepet kapott, hogy azok lehetőség szerint megengedjék a gazdasági tevékenység lehető legnagyobb mértékű folytatását. A közlekedés, a turizmus, a vendéglátás maradt továbbra is a leginkább érintett szektor, de a termelés és a kereskedelem ellenálló volt az utolsó negyedévben, sőt az autó- és alkatrész gyártók erőteljes bővülésről számoltak be. A nagy gyártási ágazattal rendelkező országokat (mint pl. Németországot) kevésbé befolyásolták a járvány második hullámának visszaszorítására irányuló intézkedések, ezen országokban a GDP visszaesése is várhatóan csak 5 % körül fog mozogni 2020-ban. A kínai gazdaság pedig a vilájjárvány ellenére is 2 %-ot meghaladó növekedést tudott felmutatni. Globális szinten a gazdaság 4 %-os visszaesésével lehet számolni 2020-ban.

Érdekes néhány szót ejteni a petrokémiai ágazatról is, hiszen az összes kereslet cca. 15 %-át teszi ki a vegyipari célú felhasználás. A járvány hatása kettős volt: a higiéniai termékek és egyes gyógyászati cikkek, a maszkok és a lélegeztetőgépek iránti kereslet a járvány kitörésével ugrásszerűen megnövekedett, amely termékek műanyagigénye igen jelentős. Emellett az élelmiszeriparban és a még működő étkeztetésben a műanyag szerepe jelentősen megugrott. Ugyanakkor a feldolgozóiparban épp ellentétes volt a helyzet: termékeik forgalmának visszaesésével a gyártást sok esetben le kellett állítani vagy fel kellett függeszteni, amely negatív hatással volt a kapcsolódó műanyag beszállításokra. Az ellentétes hatások lényegében kioltották egymást, így a vegyipari olajtermékek felhasználása globálisan csak csekély – becslések szerint 1-2 %-os – mértékben esett vissza.

Az IEA előzetesen közölt adatai alapján:

- a világ olajtermék kereslete 2020-ban összességében 8,8 %-kal csökkent,
- a fogyasztás visszaesés a legnagyobb mértékben Európát sújtotta, a kereslet közel 13 %-kal maradt el az előző évhez viszonyítva,
- ezzel a csökkenésben megelőzte az amerikai (-9 %) és az ázsiai (-5 %) piacokat.

2. ábra
A globális és európai olajtermék kereslet változása

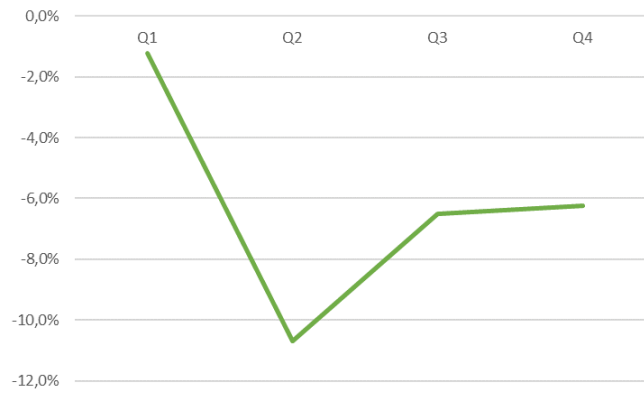
Forrás: IEA OMR Report

2. Hazai áttekintés

A hazai olajpiacot sem kerülték el a világméreteket öltött járvány negatív hatásai, a globális kereslethez hasonlóan Magyarországon is megtört a korábbi évekre jellemző növekedési trend. A 2020. március közepén elrendelt korlátozó intézkedések szinte azonnal éreztették hatásukat, az áprilisi fogyasztás soha nem látott mélységbe zuhant.

3. ábra

A hazai olajtermék fogyasztás változása az előző év ugyanezen időszakához képest

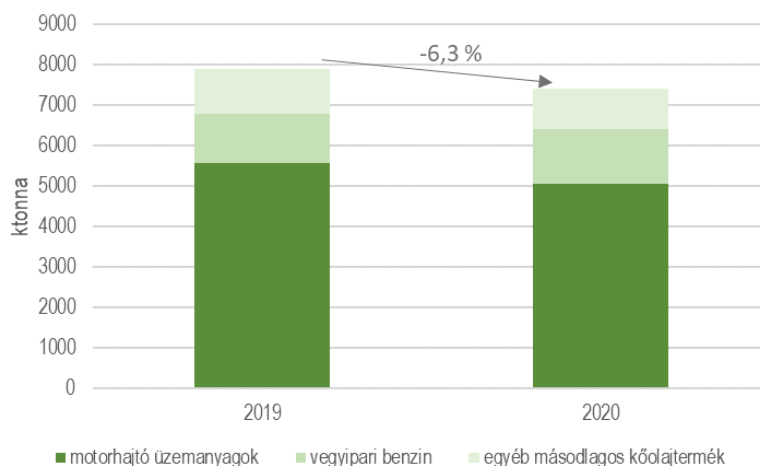
Forrás: MEKH Monthly Oil Statistics, I-X. hó tény, XI-XII. becsült

Hazánkban is azon két szegmens keresletváltozását érdemes jobban megvizsgálni, amelyek az összes olajtermék keresletből a legnagyobb hányadban részesülnek:

- közlekedés:** Magyarországon a közúti, vasúti és légi közlekedésben felhasznált fosszilis üzemanyagok (motorbenzin, gázolaj és kerozin) – a globális átlagon felül – cca. 70 %-ban részesednek az összes kőolajtermék felhasználásban. Éppen ezért a szektorban megjelenő fogyasztás változás befolyásolja leginkább az összes kőolajtermék kereslet alakulását. A mobilitást korlátozó intézkedések súlyos hatással voltak a motorhajtóanyagok forgalmára és azok kereslete jelentős mértékben, éves szinten 9,2 %-kal esett vissza.
- petrolkémia:** a hazai vegyipari célú kőolajtermék felhasználás a globális aránnyal teljesen megegyező, 15 %-os részesedéssel bír az összes kőolajtermék fogyasztásban. Míg az üzemanyag felhasználás jelentős mértékben lecsökkent, addig a vegyipari feldolgozásban élénkülés mutatkozott, főként a csomagolóanyagok, higiénias- és fertőtlenítő szerek keresletnövekedésének köszönhetően, így a szektor kőolajtermék alapanyag igénye 2020-ban az előzetes adatok alapján 11 %-kal növekedett az előző évhez képest. Mennyisége majdnem elérte a 2020-ban forgalmazott motorbenzin volumenét.

Az üzemanyagok és az egyéb másodlagos kőolajtermékek jelentős mértékű kereslet visszaesését mérsékelni tudta a vegyipari felhasználás erősödése, amelynek eredményeként **az összes kőolajtermék iránti kereslet Magyarországon 6,3 %-kal csökkent** 2020-ban az előző évhez viszonyítva. Ez a mérséklődés jóval kedvezőbb mértékű, mint **az európai, vagy a globális átlag.**

4. ábra

Forrás: MEKH Monthly Oil Statistics, I-X. hó tény, XI-XII. becsült

Az MSZKSZ kőolaj szekciójának tagvállalataitól beérkezett tagi hozzájárulás nyilatkozat adatokból látható, hogy 2020-ban a kőolajtermékeken belül az üzemanyagfogyasztás 6,3 %-kal, míg a kerozin- és a fűtőolaj kereslet ennél jóval nagyobb mértékben, 65,3 %-kal, illetve 47,0 %-kal csökkent az előző évhez viszonyítva (1. táblázat).

1. táblázat

Egyes kőolajtermék csoportok fogyasztási adatainak alakulása

adatok tonnában

Termékcsoport	2019	2020	Változás (%)
Benzinek	1 469 205	1 367 427	-6,9%
Gázolajok	3 843 097	3 608 238	-6,1%
Üzemanyagok	5 312 302	4 975 665	-6,3%
Kerozin	268 256	93 028	-65,3%
Fűtőolajok	4 077	2 161	-47,0%
Összesen:	5 584 635	5 070 854	-9,2%

A nyilatkozatok alapján összesített fogyasztási adatok egyértelműen tükrözik a COVID-19 járvány március közepétől fellépő kedvezőtlen hatásait. Az év első két hónapjában az üzemanyagfogyasztás még megtartotta a korábbi évekre jellemző bővülési ütemét, azonban a járványügyi intézkedések következtében március közepétől drasztikus visszaesés következett be. Az üzemanyag forgalom a korlátozások fokozatos enyhítésének hatására ugyan májustól javulást mutat az áprilisi mélyponthoz képest, azonban járvány ősszel kezdődő második hulláma miatt szükségessé váló újabb korlátozások következtében ismételten megállt, sőt visszafordult a kereslet növekedési üteme. A benzín forgalom év végére 10 %-ot meghaladó visszaesést szenvedett el. A gázolaj utolsó két havi forgalma ezzel szemben kedvezőbben alakult, és már-már megközelítette az előző évi keresletet, amelynek a háttérben a háztartások fogyasztáshoz kapcsolódó kiscsomagszállítási-, illetve egyéb szállítási tevékenységek növekedése áll. Az éves fogyasztást vizsgálva azonban még mindig a 2019. évi szint alatt marad a piac

teljesítménye, és az összesített adatok szerint a motorbenzinek felhasználása 6,9 %-kal, a gázolajfogyasztás pedig 6,1 %-kal esett vissza az előző évhez viszonyítva.

5. ábra

Benzin és gázolaj éves fogyasztási adatainak alakulása

A kőolajterméktípusok közül a kerozin- és a fűtőolaj felhasználás szenvedte el a legnagyobb arányú visszaesést. A kerozinfelhasználás március óta bekövetkező drasztikus visszaesését követően nyáron ennél a terméktípusnál is tapasztalható volt kisebb visszarendeződés, azonban az év végi adatok ismét a tavaszi viszonyokhoz közelítettek.

A kőolajtermékek MSZKSZ tagvállalati nyilatkozat adatai szerinti, 2020. évi hazai forgalmának havi bontását a 2. táblázat tartalmazza.

2. táblázat

Egyes kőolajtermék csoportok fogyasztási adatainak alakulása havi bontásban

	Benzin			Gázolaj			Kerozin			Fűtőolaj		
	2019	2020	2020/2019	2019	2020	2020/2019	2019	2020	2020/2019	2019	2020	2020/2019
I.	108 423	111 109	2,5%	265 689	264 076	-0,6%	16 408	20 207	23,2%	592	64	-89,3%
II.	104 625	110 745	5,8%	271 482	280 979	3,5%	15 974	17 486	9,5%	339	503	48,5%
III.	115 209	105 629	-8,3%	310 274	294 631	-5,0%	19 715	10 191	-48,3%	339	115	-66,1%
IV.	123 896	81 574	-34,2%	324 243	257 632	-20,5%	21 389	3 101	-85,5%	350	153	-56,1%
V.	128 546	109 039	-15,2%	314 761	289 206	-8,1%	23 921	3 686	-84,6%	212	156	-26,3%
VI.	121 360	121 824	0,4%	310 436	296 874	-4,4%	23 694	5 549	-76,6%	52	174	234,3%
VII.	135 682	127 836	-5,8%	378 213	323 121	-14,6%	27 689	8 104	-70,7%	203	120	-40,9%
VIII.	135 551	135 211	-0,3%	330 637	309 660	-6,3%	26 198	8 091	-69,1%	136	121	-11,1%
IX.	123 443	123 867	0,3%	353 636	347 232	-1,8%	26 361	4 018	-84,8%	405	144	-64,3%
X.	129 979	119 612	-8,0%	381 985	336 881	-11,8%	24 427	4 050	-83,4%	475	215	-54,7%
XI.	120 121	112 916	-6,0%	322 654	334 005	3,5%	20 743	3 880	-81,3%	439	286	-34,9%
XII.	122 370	108 065	-11,7%	279 087	273 941	-1,8%	21 736	4 663	-78,5%	535	109	-79,6%
I-XII.	1 469 205	1 367 427	-6,9%	3 843 097	3 608 238	-6,1%	268 256	93 028	-65,3%	4 077	2 161	-47,0%

A tendenciát figyelve a 2020 tavaszi mélyponthoz képest az év végi adatok összességében kedvezőbbek, és a kormányzat gazdaság élénkítő intézkedéseitől várható egyfajta fogyasztás bővülés, de ennek mértéke erősen függ a járványhelyzet további alakulásától, az annak megfékezése érdekében hozott korlátozó intézkedések mértékétől és időbeli lefutásától. A vakcina piacra kerülése ugyan jelentősen hozzájárulhat a gazdasági élet normalizálódásához és ezáltal a kereslet visszarendeződéséhez, azonban az oltások üteme és az újabban megjelenő vírusmutációk miatt továbbra is rendkívül magas a bizonytalanság. A piaci szereplők véleménye alapján a 2021. évi üzemanyagforgalom ugyan várhatóan meghaladja a 2020. évit, azonban továbbra sem éri el 2019. évi értékeit.